

**ЕКИПЪТ КАТО КРЕАТИВНА СИСТЕМА.
УСЛОВИЯ И СТИМУЛИ
ЗА ЕФЕКТИВНА СЪВМЕСТНА
ТВОРЧЕСКА ДЕЙНОСТ В РАМКИТЕ НА
ПРОЕКТ „ЕКОАРТЛОГИЯ –
ВИТРАЖНА ГАЛЕРИЯ НА ОТКРИТО“**

Анастасия Тонкова*
Велина Сталева**

**THE TEAM AS A CREATIVE SYSTEM.
CONDITIONS AND INCENTIVES
FOR EFFECTIVE CREATIVE COLLABORATION WITHIN THE
FRAMEWORK OF THE PROJECT
“ECOARTLOGIA – STAINED GLASS GALLERY
IN THE OPEN AIR”**

Anastasia Tonkova
Velina Staleva

Abstract. The article studies the magnitude of teamwork as an effective form of collaboration when realizing a creative project through mural techniques. To exemplify the context of the theoretical part, we review the concept, the process and the result of the project “EcoARTologiA – Stained Glass Gallery in the Open Air”, realized with students and teachers from the Department of Mural Painting in the Fine Arts Faculty at “St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo. Project analysis in the context of the topic dwells on the frames of reference towards the project activities which illustrate why a creative team is considered an effective form of collaborative action in the arts. In terms of artistic achievements and successful realization of aesthetically valuable works in the classical technique of stained glass painting the results confirm the success of the joint creative activity anticipated from the project. The article is intended

* **Анастасия Венкова Тонкова** – гл. ас., д-р в катедра „Стенопис“ на ФИИ, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, e-mail: asia.tonkova@abv.bg

** **Велина Георгиева Сталева** – хоноруван преподавател, д-р катедра „Стенопис“ ФИИ, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, e-mail: vestaleva@gmail.com

for professionals interested in the interdisciplinary collaboration between the fields related to the contemporary visual dimensions of mural monumental arts and the importance of project activities for monumental arts education.

Keywords: Stained glass; mural techniques; art project; team; creative team.

I. Актуалност на проблема за екипната творческа дейност в работата по стенописен проект

Знанията за преимуществата на екипната работа намират приложение в редица области от човешката дейност днес. Формирането и толерирането на екипната дейност в процеса на обучение в учебната програма на катедра „Стенопис“ на ФИИ към ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ е основана на традиции. Екипната работа в катедра „Стенопис“ е предпочитана форма за организация на творческия колектив, особено когато целта е свързана с реализация на стенно-монументални творби. По време на обучението си в специалността „Стенопис“ студентите се запознават със спецификите на стенно-монументалните изкуства. Машабността на проектите, както и технологичните особености за създаване на произведения в класическите стенни техники („буон фреско“, „а-секо“, „сграфито“, мозайка и витраж), често са предизвикателство към знанията и уменията студентите. При решаване на учебните задачи, както и при извеждане на авторски проекти в някоя от стенописните техники, обучаващите се разбират, че самостоятелната творческа работа в ателието приключва с уточняване на идейния проект. За да се превърне идеята в стенописна творба, тя трябва да стане работна цел на екип от специалисти, колеги и съмишленици. Сформираният екип за реализация на стенописната творба има за цел да осъществи конкретни задачи, свързани с технико-технологичните особености на материала, както и с адаптирането на идейния проект към техниката, като се запазят изразните и изобразителните му качества. Подготовката за сформиране на творчески екип за реализиране на артистичен проект отговаря на актуалните тенденции в обучението по специалността, където уменията за съвместна креативна дейност подпомагат готовността на бъдещия творец стенописец да намира адекватна реализация на идеите си чрез подходящ екип.

В търсене на идеи за оптимизиране ефективността на екипната работа за реализация на творчески проект посредством тази разработка се цели да се направи разбор на това кои *фактори подпомагат екипната дейност при реализацията*. Без съмнение в сферата на визуалните изкуства успешната екипна дейност би се разпознала при проявена креативност, неконвенционалност, въображение, комуникативни способности, изграждане на обществена позиция (чрез идентифициране с посланието на творбата) и формиране на естетическо отношение към света от участниците в него.

Така формулираният казус насочва към различни аспекти от ежедневноната практика на преподавателите от катедра „Стенопис“ към ФИИ на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Благодарение на находчивост и проявена иновативност специалистите – художници стенописци и педагози от катедрата – намират начини знанията за особеностите на стенно-монументалните изкуства да стават част от учебната програма не само в рамките на учебните задачи, но и под формата на различни проектни, съвместни задачи. Примери за успехите на такива екипи са реализираните от студенти в архитектурна среда стенописни творби от 2006 г. до ден днешен.

Като актуален със своята съвременна концепция и особено подходящ пример в настоящия текст се разглежда авторският проект *Еко-АРТ* *Глогия* – *витражна галерия на открито*. В ядрото на кураторския екип на проекта са авторите и координаторите – хон. преп. д-р Велина Сталева и Весела Петрова (докторант към катедра „Стенопис“). От позицията си на преподаватели в катедра „Стенопис“, както и от позиция на призиванието си на художници стенописци, те залагат специфични проектни дейности, които намират адекватна ниша за интригуваща реализация в сферата на монументалните изкуства. Характерно за предвидените проектни дейности е, че благодарение на осъществяването им интердисциплинарно си взаимодействат области като визуални изкуства; стенно-монументални техники; съвременни подходи за естетизация на градска среда; образование и методи за популяризиране на традиции в стенно-монументалните техники; форми на практическо обучение за усъвършенстване на млади специалисти в спецификата на монументалните техники; галерийна и кураторска дейност.

II. Факти за проекта „ЕкоАРТлогия – витражна галерия на открито“

Осъществяването на проекта е предвидено за периода 01.02.2019 – 01.04.2020 г. и в него участват студенти и преподаватели от катедра „Стенопис“ и катедра „Скулптура“ на ФИИ към ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Проектът се реализира с финансовата подкрепа на програма „Дебюти“ на Национален фонд „Култура“. Избран момент за официално представяне на част от реализираните творби е откриването на експозицията на традиционната „Годишна студентска изложба“ на студентите от ФИИ на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. На 4.12.2019 г. студенти, преподаватели и гости на събитието за първи път имат възможност за съприкосновение с творбите на два от творческите екипа. Артобект „Пеперуда“ и артобект „Листа“ са експонирани в изложбеното пространство на сградата на ФИИ към ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ до 1.04.2020 г.

В своята концепция авторите на проект „ЕкоАРТлогия – витражна галерия на открито“ залагат идейни акценти, които рефлектират пряко върху целите както на организацията на работните етапи, така и на динамиката на екипната дейност в сформирания творчески колективи.

Артобект „Пеперуда“ и артобект „Листа“, експонирани в изложбеното пространство на сградата на ФИИ към ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, Година студентска изложба, 2019–2020 г.

За изпълнение на проектните дейности се предвижда участието на млади автори (преподаватели, студенти и докторанти на катедра „Стенопис“ и катедра „Скулптура“ на ФИИ към ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“), работещи в областта на стенописните техники и скулптурата.

Сформирани са три творчески екипа, към които е отправено предизвикателството да създадат съвместни творби артобекти с техника „витраж“ (със скрепване посредством медна лента „тифани“). Произведенията на творческите екипи са резултат, пресъздаващ професионални умения, естетически усет и интерес към неконвенционален подход и към възможностите на класическата стенописна техника. Екипите се разграничават по имената на обектите, които създават: екип „Листа“, екип „Гъба“, екип „Пеперуда“.

Водеща цел на проекта е да съдейства за реализацията на творби в техника „витраж“, които да съществуват като произведения, автономни от архитектурната зависимост. В своята класическа форма техниката на витража е неделима част от архитектурния ансамбъл. Реализирането на витражните обекти според идеята на про-

ект *ЕкоАРТлогия* – витражна галерия на открито, е, да естетизира екстериорен терен, част от обществена паркова среда. Заложената концепция на авторите на проекта е и предизвикателство към творческите екипи, тъй като се изисква професионална отговорност артобектите да останат в хармоничен синтез („взаимодействие“; „диалог“ (Гочев 2009: 142) с природата, като същевременно деликатно създадат определен индивидуален облик на мястото.

Освен творческите предизвикателства към екипите проектът предвижда целенасочена интеракция и с целеви групи от различни възрасти. В досег с крайния резултата от проекта ще са малки и големи. Процесът по създаване на витражните обекти обаче, както и начините за работа с витражните техники, е предоставен на вниманието на ученици от специализираните паралелки по изобразително изкуство на ОУ „Емилиян Станев“, гр. Велико Търново, с преподавател Маргарита Рачкова. В рамките на проектните дейности кураторите включват провеждането на уъркшоп с ученици с цел междуинституционално взаимодействие и приемственост на специфични знания.

Стойността на концепцията на проекта да се реализират автономни, екстериорни артобекти, изпълнени в техниката „витраж“, се допълва от условието творбите да притежават стимулираща, интерактивна и образователна образност. По идея на авторите крайните творби са вдъхновени от природните форми и ще включват конкретни изображения и абстрактни интерпретации на типични за района флора и фауна.

Друг немаловажен детайл в концепцията за реализиране на обектите е условието за екосъобразност. Нарушеният баланс между свръхпроизводството на индустриално стъкло и неорганизираната в България система за рециклиране инициира – мотивацията в посланието на авторите. Поради това голяма част от използваните материали за създаване на артобектите са ненужни стъклени предмети от бита, които творческите екипи рециклират, преоткривайки техни-те художествени качества и изразни възможности.

Не на последно място реализацията на проекта си поставя за цел да подпомогне научноизследователската дейност, като даде възможност за наблюдение и анализ на експерименталните подходи в

процеса на изработване и експониране на мащабни автономни от архитектурата произведения в традиционната техника витраж.

III. Творческият колектив като екип в дейностите на проект „ЕкоАРТлогиЯ – витражна галерия на открито“

Очертаната идейна рамка на проект „ЕкоАРТлогиЯ – витражна галерия на открито“ предполага специфично планиране на творческите дейности. Планирането включва преценка за сформирани на творчески екипи, които да се заемат с осъществяването на конкретни задачи, определени от особеностите на етапа от технологичната реализация. Така се обособяват два типа екипи. Първият е работна група, включваща участието на координаторите на проекта: хон. преп. д-р Велина Сталева и Весела Петрова (докторант). Те заедно със специалистите в областта на скулптурата ас. д-р Мартин Митев, Иван Николов (докторант); специалистът в областта на стенно монументалните техники ас. д-р Даниел Иванов и гл. ас. д-р Анастасия Тонкова провеждат работни срещи, в които се уточняват организационни задачи, като:

– Определят се координаторите и съставът на отделните три творчески екипа, които ще се заемат с изработката на всеки от тематичните артобекти: витражен обект „Листа“; витражен обект „Гъба“; витражен обект „Пеперуда“.

– Проектиране на общата визия на витражните обекти, като се обмислят технологичните особености за реализирането им;

– Представяне дизайна на общата конструкция, подкрепен с концепцията за подход към реализирането ѝ в техника „витраж“. Като например: координаторът на екип „Листа“, ас. д-р Даниел Иванов, проектира обект с изявена конструктивна и визуална дуалистичност, при който неговата авторска намеса във витражната творба се обособява в отделен сегмент. Този сегмент подкрепя статиката и рефлектира естетически на изпълнения от студентите витражен фрагмент – пано, но на по-голяма площ. Формообразуването на витражния обект, с който се заема екип „Гъба“ (координатори са хон. преп. д-р Велина Сталева и докторант Весела Петрова), си поставя за цел да реши как визуално да се интегрира ритъмът на определената от конструкцията сегментираност в логиката на подобрите изображения на различни видове гъби. Предизвикателството да

си съжителстват хармонично четири изявени оригинални, авторски подхода във витража в една обща рамка с характерен силует, изработен от метал, стои като цел пред екип „Пеперуда“ с координатор гл.ас. д-р Анастасия Тонкова.

IV. Екип и формална работна група.

Теоретични постановки и наблюдения в практиката

От определението за екип, или така наречения „тийм“ (team от англ.), се разбира в широк смисъл обединение на различни специалисти, ангажирани временно в името на извършване на конкретна задача. Участници в екипа са група от хора с допълващи се умения, организирани в роли за постигане на обща работна задача. Характерно за работните отношения на участниците в екипа е, че те споделят подход, по отношение на който се възприемат като еднакво отговорни.

За да дефинираме екипа като вид ефективна форма за организиране на хора в работен процес, трябва да разграничим преди всичко същността на *екипната работа от формалната групова дейност*.

Тук е мястото да се разграничи работата във формална група на курс от студенти върху творчески задачи като част от учебния процес в дисциплина от специалност „Стенопис“ от реализирането на творби в стенно-монументални техники по проект по време на образованието в специалност „Изящни изкуства – Стенопис“. Съвместните задачи като част от учебната програма по стенопис, при които се проектира и се реализира в някоя от стенните техники (мозайка, витраж, сграфито, „буон фреско“ и „а-секо“), по своята същност са форма на групова работа във формална група (курс). Реализирането на творчески проект в някоя от съответните стенно-монументални техники обаче изисква сформиранието на екип. Участниците в екипа са преподаватели, студенти (от различни випуски) и специалисти, чиито компетенции и професионални умения са пряко свързани със спецификата на дейностите по реализиране на проекта. Студентите в специалност „Стенопис“ на ФИИ към ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ по време на своето следване имат възможност да станат част от творчески екип в две ситуации:

– При реализиране на курсов или дипломен проект в реална архитектурна среда;

– При участие в кураторски проект, какъвто е и разглежданият *Еко АРТлогия* – *витражна галерия на открито*.

За да се установи как функционира и какви са взаимозависимостите между членовете на екипа при решаване на творческата задача, ще се търсят опорни точки в разбирането на една от формите на екипна дейност – т.нар. екип по проект (от англ. *Project team*).

Нека бъдат разгледани някои **организационни аспекти**, по които се диференцират разликите между *работна група* и *екип*. Познаването на разликите в тези аспекти е насочващо към отговора на въпроса коя форма за работа би била най-ефективна при конкретен казус.

Разграничения в спецификата на дейността от организационна гледна точка могат да бъдат отчетени спрямо **работната цел**. В работата на формалните групи членовете работят по *външно* положена цел, независимо един от друг, често с различни задачи. Участниците в един екип работят по *вътрешно* положена цел, като са независими и автономни в мисленето си. При благоприятно създаден екип е налице взаимна подкрепа при решаване на задачите в името на общата цел. Водеща отличителна черта при работата в екип е, че между членовете се установява вътрешен психологически договор.

Следвайки особеностите на принципите за въвеждане на работната цел на екипа, координаторите на проекта *Еко АРТлогия* – *витражна галерия на открито*, успешно създават условия, всеки от творческите колективи да успее чрез договаряне да организира свой уникален вариант за визия на витражния обект, като интегрира по свое усмотрение задължителните условия от концепцията на проекта, а именно – да се изработят витражни панели с визуални препратки към природни форми; да се работи с идеята за използване на рециклирани стъклени елементи; да се създадат автономни от архитектурната среда, завършени произведения.

Спрямо организационния аспект, който се фокусира върху **мотивацията**, друга отличителна черта при работата на формалните работни групи е, че членовете работят за „лична“ изгода. Смятат, че груповият успех е на лидера или на друг член на групата. При екипа личните цели на участниците съвпадат с екипните, тъй като

участващите в сформирания по проект екип активно са допринесли да бъдат формулирани колективните цели.

Когато се фокусира вниманието върху *подхода* на участниците *към задачите* в двете форми на съвместна дейност, се открива съществена разлика между работата на формалната работна група и работата в екип. При формалната работна група задачите се задават и правенето на предложения към тях не се подкрепя. Докато в работата на екипа членовете му са стимулирани и подкрепени да участват, като дават уникалните си предложения за решаването на задачата.

Съществена разлика между двете форми за организация на работните групи е въпросът за начина на вземане на решения. Във формалната група *вземането на решение* е приоритет на ръководителя, докато в работата на екипа вземането на решения засяга споделения работен процес.

Илюстрация на добрия опит по отношение на организационните аспекти, касаещи работата на екипа, е начинът, по-който всеки един от ръководителите на творческите екипи от проект *ЕкоАРТлогия* – *витражна галерия на открито* съумява да създаде условия за разгръщане на съвместен процес на проектиране. В подходящо време участниците от екипите работят заедно, като обсъждат удачността на идеите спрямо общата визия на витражните артобекти. Отношението към задачите и отношението към взетите решения предполагат непрекъснато договаряне.

Начинът, по който се стимулират, проявяват и толерират *професионални умения* на участващите в дейността на екипа и на формалната група, също е различен. Във формалната работна група всеки член е затворен в ролята си и смята, че приносите на другите не са негова работа. В крайни случаи дори не се толерира задаването на въпроси. В екипа, напротив, всеки участник има доверие на аргументите на другия и е налице взаимозаменяемост на функциите.

Примерите от работния процес на творческите екипи демонстрират споменатите твърдения. В различни фази от изработване на витражните обекти, поради технико-технологични предизвикателства, както и за съгласуване на визуалните изразни средства, се отчита готовност за съдействие и взаимозаменяемост. По този начин уме-

нията и знанията, свързани със спецификата на работата с техника „витраж“, не остава в компетенциите само и единствено на водещия преподавател или на един единствен участник в екипа.

Нагласата към професионалните умения също е аспект, по който се различават формите на съвместна дейност. Различната нагласа към професионалните умения на участниците и тяхната проява в името на работата създават предпоставки и за повишаването на вътрешната конкуренция във формалната работна група. Това явление се базира на разбирането, че собственият успех е на първо място. Противоположна е посоката на процесите при функционирането на екипа. По време на екипната дейност хората са автентични и откровени, нагласата е, че всички са взаимнозависими. Особено в дейността на екип за реализация на творчески проекти благодарение на съвместната дейност между артистични натури се създава уникална атмосфера, стимулираща изявата на креативност и въображение. Резултатът за всеки е изненадващ, защото надскача личните му стилови постижения, тъй като е повлиян от творческата колаборация с друг автор, който борави с изразните средства по различен начин. Единствено чрез придобития личен опит в работата с материала и техниката участниците успяват да дообогатят знанията си за възможностите на техниката и да я използват в други проекти.

Установени са разлики в нагласата на участниците във формалната група и в екипа, които касаят **развитието и ученето** на участващите в двата вида групови дейности. Работещите във формалната група придобиват убеждението, че развитието им може да става в тесния диапазон на конкретната роля. Допуска се дори разбирането, че обучението и развитието в контекста на съответната работна дейност е приоритет на висшестоящия, докато при участниците в екипа лидерът (координаторът) е този, който подкрепя процеса на учене. Установено е, че в екипните дейности развитието е взаимен процес и участниците в екипа се учат взаимно в колективната работа. От примера за дейностите по проект *ЕкоАРТлогия – витражна галерия на открито* се забелязва, че и трите колектива постигат успешен краен резултат, тъй като допускат взаимодействие с познанието и опита на останалите специалисти, ангажирани в каузата на проекта. Например витражът като класическа стенописна

техника, за да извоюва своята автономност от архитектурата, се налага да си „сътрудничи“ с други материали като метал и дърво. За да се постигне оптимална изява на изразните възможности на материалите, се налага вникване и приемане на характерни знания от колеги специалисти в областта на скулптурата (ас. д-р Мартин Митев и докторант Иван Николов). А за създаването на емблематичен елемент от артобект „Пеперуда“, се интегрират идеите на докторант Пламен Кондов, който със своя опит и компетенции в областта на горещото стъкло допълва уникалността на творбата, като изработва подходящи модули от горещо стъкло. Интегрирането на подобни материали в артобектите е възможност за всеки от участниците в екипа да научи повече за изразните им възможности, технологичните особености и естетическото въздействие, за да ги предпочита в свои бъдещи проекти.

Що се отнася до различията на двете организационни форми в *отношението спрямо конфликтни ситуации*, във формалната работна група проявата на такива не е приемлива. Дори и да възникне конфликт, нагласата на участващите е да се изчака разпореждането на висшестоящия. При възникване на конфликт в добре функциониращия екип, членовете на екипа разбират ситуацията като естествена част от отношенията и развитието. Екстремалните условия се приемат като възможност за оптимизиране на отношенията и са повод за предоговаряне на нови подходи към реализиране на задачите. Поради липсата на установен йерархичен модел и поради целенасочено култивираната колегиална, артистична атмосфера, противоречията по време на работата в отделните творчески екипи от проекта не се развиват до вредящ на процеса конфликт.

V. Фактори за успеваемост на творческия екип

Успеваемостта на творческия екип би могла да се разгледа спрямо три динамични аспекта, които са във фокуса на системните подходи. Тези аспекти обръщат внимание на **идентификацията** на участниците в екипа. Поставената цел и реализацията ѝ посредством разнообразни задачи обединяват участниците в екипната дейност. Типът задачи, техните специфики и сложност имат отношение към стимулирането на интерес и желание у участниците да станат

част от екипа – да се *идентифицират с екипната задача*. Отношението към подобен процес е в пряка зависимост от компетентността на човека и стремежа му към самоусъвършенстване. В рамките на екипната дейност творческите индивидуалности успяват да използват ситуацията, за да осъществят и да изявят своите способности, мотивирани от интегралната концепция на проекта.

Друг аспект, който влияе върху успеваемостта на творческия екип, е *идентификацията с лидера*. Това се случва в момента, в който реализацията на работната задача на екипа може да се персонализира и свърже с активността на определен член на групата. Ако вземем за пример процесите в проект *ЕкоАРТлогиЯ – витражна галерия на открито*, то ясно се забелязва как в началото на проекта идентификацията на участниците се осъществява с кураторския екип. За успеха на това явление имат отношение личните качества на организаторите, тяхната творческа активност, харизматичност и признат професионализъм в областта на стенните изкуства. В творческите екипи, от друга страна, сплотяваща сила имат както формалните лидери (в лицето на преподавателя като изявен творец в областта), така и неформалните (студенти и колеги, отличаващи се с активност, оригиналност и организаторски способности). По този начин за идентификацията на участниците в началото на процеса се разчита и на въздействието на формалния лидер, докато по време на дейността идентификацията се прехвърля несъзнателно на неформалния лидер. В основата на подобна динамика при идентификация на участниците в екипа с лидера стои процесът на идеализация, при която човек приписва своя идеал на качества на определен човек.

Последният аспект, който е важен в процеса за изграждане на екипна принадлежност, е *идентификацията с другите и със средата*. Принципно това е процесът, при който участникът в екипа започва да възприема задачата на групата на ниво „ние“, вместо на ниво „аз“. За да се случи подобен процес, е необходимо членовете на групата да имат близки разбирания и ценности, както и пространство за участие и приноси, които да бъдат отчитани от групата като цяло. Разбира се, това зависи и от начина, по който се упражнява лидерството в групата. В работата на творческите екипи се забелязва как по време на проектиране и технологично реализиране на

витражните обекти всеки се олицетворява със своята принадлежност към съответната група. Поради осезаемото взаимодействие на ниво „ние“ се наблюдават взаимоотношения, които подсказват способността на успешния екип да намира начини да се саморегулира. Спазването на технологични особености, времеви срокове или визуално-естетически изисквания налага на екипите да имат готовност бързо да се реорганизируют, без да се сблъскват със съпротивите на индивидуалното Аз-мнение. В този контекст важи и мнението на Ед Катмъл, президент на световноизвестната филмова компания Ріхар, който подчертава, че важно качество на ефективния, успешен творчески колектив е „чувството за равенство между служителите. Само при такива условия всички гледат да си вършат работата максимално добре. Когато наистина смятат, че са един за всички и всички за един“ (Мениджър 2018).

VI. Креативност в дейността на екипа

Съвременният човек реализира своята индивидуалност, когато има възможност да проявява креативност във всички аспекти на съзнателна си дейност. Креативността е умение, което предполага вземане на неконвенционално решение в условия, които изискват съобразителност и досетливост.

Установено е, че съществува пряка зависимост между формата за съвместна работа и проявата на креативност в дейността. Мотивацията за работа във формалната група по време на изпълнение на учебни задачи е подтиквана просто с прагматична цел: покриването на изискваните критерии и получаването на съответстваща на постиженията оценка, която е стойностен показател в образователната система. При такава постановка често застрашени остават въображението и креативността. Липсата на условия за стимул на креативността в работата води до рутинност и ограничаваща съобразителност. Следователно би могло да се допусне, че екипната дейност като работа в условията на творчески колектив дава възможност за оптимизиране на начините за ефективно взаимодействие, стимулиращо креативността.

От разгледаните аспекти ясно се вижда как концепцията на проект *ЕкоАРТлогия* – *витражна галерия на открито* поставя ан-

гажираните в него екипи в условия, стимулиращи проявата на иноваторство и креативност. Биха могли да бъдат посочени следните фактори, които особено са способствали за това явление:

– *Оригиналност на идеята на проекта* – Предизвикателството да се създадат три самостоятелни артобекта в традиционната техниката „витраж“ е дръзка творческа цел, която е безспорен стимул за креативността на екипите.

– *Материалната обезпеченост на творческите екипи* – Обезпечената чрез проекта стойност на материалите за изпълнение на витражните обекти позволяват реализация на произведения, които са по-мощни от регулярните реализации на изискваните в учебните задачи. Този факт гарантира творческа свобода в избора и подхода към изразните средства.

– *Отговорността към коректното технико-технологично изпълнение* на витражните обекти – Ангажиментът към технологично коректното създаване на творба в класическа стенописна техника „витраж“ стимулира активността на участниците в творческите екипи, за да учат и взаимодействат с други опитни специалисти в областта.

– *Отговорност към публичното пространство* – Резултатът от проекта има пряк ангажимент към публичното пространство. Всяка стенописна творба като краен продукт на творчески колектив, трябва да има способност да бъде в адекватен синтез със средата, за която е предназначена.

– *Участието на студенти* – Мотивацията на студентите да се реализират като част от проекта създава възможности за култивиране на професионални навици и отговорности при бъдеща реализация на подобни стенописни проекти, като рамката на проекта предоставя творческа свобода.

Съвместната екипна дейност и задачите, които се преодоляват чрез нея, създават условия да бъдат стимулирани съобразителност, досетливост и способност за намиране на неконвенционално решение не само в сферата на творческото изразяване с изобразителните материали. Проявената креативност в условията на съвместната дейност по време на работа по проект е от съществено значение и за

ефективността на взаимодействието при градивната комуникация в системата на екипа, което е ключова компетенция за съвременната творческа личност.

БИБЛИОГРАФИЯ BIBLIOGRAPHY

1. Гочев, О. 2009: Гочев, О. Стенописта. Проблеми и предизвикателства. София: Издателство НХА. // **Gochev, O. 2009:** Gochev, O. Stenopista. Problemi i predizvikelstva. Sofia: Izdatelstvo NHA.

2. Друмева, К. 2018: Друмева, К. Лаборатория за идеи. Велико Търново: Абагар. // **Drumeva, K. 2018:** Drumeva, K. Laboratoriya za idei. Veliko Tarnvo: Abagar.

3. Lahninger, P. 2010: Lebendig und kreativ leiten, presentieren moderieren. Arbeits – und Methodenbuch für Teamentwicklung und qualifizierte Aus & Weiterbildung. Münster: Ökotopia-Verl.

4. Страница на проекта ЕкоАРТлогия – <https://www.facebook.com/StainedGlassInstallation/>

5. Профил на катедра „Стенопис“ във facebook – Реализирани стенописни проекти в архитектурна среда : <https://www.facebook.com/stenopis/>

6. Страница на катедра „Стенопис“ на официален сайт на ВТУ – Реализирани стенописни проекти в архитектурна среда: <http://www.uni-vt.bg/bul/pages/?page=1296&zid=143>

7. Статия: Организация „Тиймбилдинг с кауза“ – <https://ecotourconsulting.eu/2019/03/29/kak-da-razviem-dobar-ekip/>

8. Статия: Концепцията на Pixar за ефективни творчески екипи – https://www.manager.bg/marketing/trayna-koncepciyata-na-pixar-za-efektivni-tvorcheskiekipi/page/0/1?fbclid=IwAR2tGmi5C1IvjHVUQsLnxNbc4vwKfNm8fqr8ZhnEE9KGRDfS5o2aeSDIb_I (Януари 2020)